

Målnummer:	Ö605-99	Avdelning:	
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2000-02-29		
Rubrik:	I ärende om utmätning för uttagande av bl.a. böter och skatt har utmätningen hävts på talan av tredje man. Denne har ansetts inte kunna få ersättning för rättegångskostnader av staten. - Eftersom Riksskatteverket i hovrätten framställt yrkande endast avseende utmätningen har verkets yrkande i Högsta domstolen om att befrias från skyldighet att ersätta motpartens rättegångskostnader i tingsrätten avvisats.		
Lagrum:	7 § 1 st. och 32 § lagen (1996:242) om domstolsärenden		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• NJA 1998 s. 443• NJA 1960 s. 503• NJA 1962 s. 660• NJA 1964 s. 279• NJA 1983 s. 875		

REFERAT

Eftersom Riksskatteverket i HovR:n framställt yrkande endast avseende utmätningen har verkets yrkande i HD om att befrias från skyldighet att ersätta motpartens rättegångskostnader i TR:n avvisats.

Den 22 okt 1997 genomförde Kronofogdemyndigheten i Gävle utmätning av en motorbåt av fabrikat Bayliner 2855, 1987 års modell, värderad till 175 000 kr. Utmätningen skedde för uttagande av statens fordringar mot P.R. avseende skatter, böter, restavgifter och grundavgifter om sammanlagt 138 505 kr.

P.R:s hustru, A-L.R., överklagade utmätningsbeslutet i Gävle TR och yrkade, under påståendet att den utmäta motorbåten tillhörde henne, att utmätningsbeslutet skulle undanröjas. Hon begärde även ersättning för rättegångskostnad.

Staten motsatte sig bifall till A-L.R:s överklagande och begärde för sin del ersättning för rättegångskostnad.

Parterna vitsordade varandras kostnadsyrkanden som skäliga i och för sig.

TR:n (rådmannen Wiberg) undanröjde i slutligt beslut d 16 juni 1998 utmätningsbeslutet och förpliktade staten att till A-L.R. utge ersättning för rättegångskostnad med 8 125 kr.

Riksskatteverket överklagade i HovR:n för Nedre Norrland och yrkade att HovR:n skulle med ändring av TR:ns beslut fastställa utmätningen.

HovR:n (hovrättsråden Borgström, Forsberg, referent, och Lind) meddelade slutligt beslut d 27 jan 1999, i vilket HovR:n ej fann skäl att meddela prövningstillstånd samt förpliktade staten att ersätta A-L.R. för rättegångskostnad i HovR:n med 3 800 kr jämte ränta.

Riksskatteverket överklagade i fråga om rättegångskostnaderna och yrkade att TR:ns och HovR:ns beslut att tillerkänna A-L.R. ersättning för rättegångskostnader skulle upphävas.

A-L.R. (ombud advokaten Lennart Rehle) bestred ändring. Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Carlquist föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut: Skäl. Enligt 32 § lagen (1996:242) om domstolsärenden får domstolen med tillämpning av 18 kap RB förpliktiga den ena parten att ersätta den andra parten för dennes rättegångskostnader i ärendet. Detta gäller i ärenden där enskilda är motparter till varandra. Frågan om kostnadsansvaret i sådana ärenden i vilka enskild part står mot en allmän har lämnats oreglerad.

Bestämmelsen i 32 § är normalt inte tillämplig när staten är part i ett ärende. För detta krävs att staten kan anses jämställd med enskild part (jfr prop 1995/96:115 s 118 och 154). HD har tidigare slagit fast att i ärenden som rör utmätning för böter, tillkommande skatt och felparkeringsavgifter kan staten inte jämföras med enskild part och funnit att förutsättningar därmed saknas att döma ut rättegångskostnader i dessa fall (jfr NJA 1998 s 443).

Att frågan nu gäller tredje mans rätt vid utmätning förändrar inte statens ställning som allmän part i ärendet. Därmed är 32 § inte tillämplig. Det saknar vid sådant förhållande betydelse att A-L.R. har vunnit processen. Hon är likväl inte berättigad till ersättning för sina rättegångskostnader i ärendet. HovR:ns beslut i denna del skall därför ändras.

Statens yrkande om befrielse från skyldigheten att ersätta A-L.R:s kostnader vid TR:n har framförts först i HD och skall avvisas.

HD:s avgörande. Med ändring av HovR:ns beslut avslår HD A-L.R:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader i HovR:n.

HD avvisar Riksskatteverkets överklagande rörande verkets skyldighet att ersätta A-L.R:s rättegångskostnader vid TR:n.

HD (JustR:n Gregow, Lind, referent, Munck, Westlander och Lundius) fattade följande slutliga beslut: Skäl I TR:n gällde tvisten en utmätning av en motorbåt för uttagande av statens fordringar mot P.R. avseende skatter, böter, restavgifter och grundavgifter. Utmätningen undanröjdes på den grunden att båten visats tillhöra A-L.R.. Avgörandet har vunnit laga kraft i den delen.

Enligt stadgad praxis gäller i tvistemål att högre rätt inte kan pröva klagandens yrkande rörande rättegångskostnad i den lägre rätten, om ändringsyrkandet i överklagandet uttryckligen angivits avse endast huvudsaken (se Fitger, Rättegångsbalken del IV s 50:34 f, Welamson, Rättegång VI, 3 uppl s 62 samt bl a NJA 1960 s 503, tillägget).

I det aktuella fallet är det fråga om ett ärende och inte om ett tvistemål. Av 7 § 1 st punkten 2 jämförd med 38 § sista stycket lagen (1996: 242) om domstolsärenden följer att ett överklagande till HovR:n skall innehålla uppgift om i vilken del beslutet överklagas och den ändring i beslutet som yrkas. Beträffande rättegångskostnad i ärende där enskilda är motparter till varandra hänvisas i 32 § ärendelagen till regleringen i 18 kap RB. Ärendelagen anknyter i dessa delar nära till vad som enligt RB gäller i fråga om tvistemål. Övervägande skäl får därmed anses tala för att den förut nämnda praxis för tvistemål skall anses vägledande även i ärenden enligt ärendelagen. Eftersom Riksskatteverkets överklagande till HovR:n uttryckligen angetts gälla endast själva saken, dvs utmätningen, skall dess talan rörande rättegångskostnader i TR:n avvisas.

Bestämmelsen i 32 § är inte tillämplig när staten är part i ett ärende med undantag för det fallet att staten kan anses jämställd med enskild part (jfr prop 1995/96:115 s 118 och 154). HD har tidigare slagit fast att i ärenden som rör utmätning för böter, tillkommande skatt och felparkeringsavgifter staten inte kan jämföras med enskild part och funnit att förutsättningar därmed saknas

att döma ut rättegångskostnader i sådant fall (NJA 1998 s 443).

A-L.R. har fört talan mot utmätningen såsom tredje man vars rätt berörs av utmätningen. Staten intar emellertid ställningen som allmän part i ärendet. Därmed saknas förutsättningar att med stöd av 32 § ärendelagen tillerkänna A-L.R. ersättning för rättegångskostnader i HovR:n.

Slutligen bör uppmärksammas lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m m. Enligt den lagen har enskilda parter vissa möjligheter att få ersättning för kostnader i skattetvister. 1 § uppställer emellertid som förutsättning för lagens tillämpning att kostnaderna uppkommit för skattskyldig. A-L.R. intar inte den ställningen i ärendet. Det är vidare inte fråga om någon sådan skattetvist eller sådant mål om betalningssäkring som anges i 1 §. Under dessa omständigheter saknas lagligt stöd för att enligt nyssnämnda lag tillerkänna A-L.R. ersättning för de kostnader som hon har haft för att skydda sin egendom från att tas i anspråk för P.R:s skatteskulder.

HD:s avgörande. HD avvisar Riksskatteverkets överklagande rörande verkets skyldighet att ersätta A-L.R:s rättegångskostnader vid TR:n.

Med ändring av HovR:ns beslut avslår HD A-L.R:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader i HovR:n. ---.

JustR Gregow tillade beträffande frågan om A-L.R:s rätt till ersättning för rättegångskostnader i TR:n och HovR:n: "Enligt UB:s ursprungliga lydelse (18 kap 1 § 2 st) skulle bestämmelserna i RB om fullföljd av talan i HovR:n och HD och om rättegången där tillämpas i utsökningsmål, i den mån ej annat föreskrevs i kapitlet. Härav följde att ersättning för kostnader i överklagade utsökningsmål kunde utdömas med tillämpning av 18 kap RB och att detta också kunde ske i mål som avsåg utmätning för skatter, böter m m.

Genom ändring av 18 kap 1 § 2 st UB år 1993, i samband med att TR blev första överinstans i utsökningsmål, gjordes 1946 års lag om handläggning av domstolsärenden tillämplig beträffande överklagande i sådana mål. Eftersom den lagen innehöll en allmän hänvisning till RB:s bestämmelser om tvistemål (11 §), torde detta inte ha inneburit någon saklig ändring i fråga om rätten till ersättning vid överklagande.

I samband med tillkomsten av 1996 års lag om domstolsärenden ändrades 18 kap 1 § 2 st UB på nytt så att i stället den lagen blev tillämplig vid överklagande i utsökningsmål. 32 § i 1996 års lag uppställer den begränsningen i fråga om rätt till ersättning för kostnader att det skall vara fråga om ärenden vari enskilda är motparter till varandra. Propositionen innehåller inte några överväganden angående konsekvenserna härav för utsökningsmål.

Det kunde möjligen - utifrån den syn beträffande fullföljda mål om utmätning för skatt som processlagberedningen på sin tid gav uttryck åt såvitt avsåg tillämpningen av 20 § RB:s promulgationslag (se NJA II 1947 s 72, jfr s 73) - hävdas att staten i överklagade utmätningssmål avseende skatter m m var att sidoställa med enskild part. HD har emellertid i rättsfallet NJA 1998 s 443 funnit att staten i fråga om utmätning för böter, skatt och felparkeringsavgifter inte kunde jämföras med enskild part. Denna ståndpunkt måste då också bli tillämplig i förevarande fall, oaktat det här inte är utmätningssmål utan en tredje man som är motpart till staten.

I fråga om skatter, böter m m gäller vid utmätning i princip samma bestämmelser som för privaträttsliga fordringar. Skillnaderna rör förfarandet hos kronofogdemyndigheten och vad som har samband därmed och har sin grund främst i att staten respektive kommun som borgenär i allmänna mål där företräds av kronofogdemyndigheten.

Eftersom de bestämmelser som skall tillämpas i överklagade utmätningssmål

alltså är desamma oavsett beskaffenheten av borgenärens fordran, måste det anses sakligt omotiverat att ersättning för kostnader inte kan utdömas då anspråket utgörs av skatter, böter m m medan sådan ersättning kan utgå när fråga är om privaträttsliga fordringar, särskilt då den enskilda parten är den vinnande. Förhållandet är än mera otillfredsställande i fall då den enskilda parten - såsom i förevarande fall - inte är utmätningsskyldig utan en tredje man som har agerat för att skydda sin egendom. Det otillfredsställande förhållandet framträder särskilt tydligt då såväl staten som en enskild borgenär för talan i ett överklagat utmätningssmål.

Av vad som sagts i det föregående följer att den omständigheten att den nya lagen om domstolsärenden gjorts tillämplig i överklagade utmätningssmål fått till följd en inkonsekvent och otillfredsställande ordning beträffande kostnaderna i fullföljda mål om inmätning. Mot bakgrund härav framstår det som angeläget att det införs möjlighet att utdöma ersättning för kostnader även när utmätningsskyldigheten utgörs av skatter, böter och andra liknande anspråk."

Övriga ledamöter anslöt sig i huvudsak till vad JustR Gregow anförde.

HD:s beslut meddelades d 29 febr 2000 (mål nr Ö 605-99).

Sökord: Avvisande av yrkande; Domstolsärende; Rättegångskostnad; Utmätning

Litteratur:
